

مباحث علمی و کاربردی

انوار حسبی

در اعتدق ایران

مؤلف: مصطفی مبارکی

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
شماره کتابشناسی ملی

:مبارکی، مصطفی، ۱۳۵۶
:مباحث علمی و کاربردی امور جسی در حقوق ایران
:شیراز: انتشارات فرنام، ۱۳۹۴.
:۱۰۰ ص.
:۹۷۸-۶۰۰-۷۶۰۸-۱۷-۳
:فیبای مختصر
:۲۸۲۸۲۵۳

انتشارات فرنام

انتشارات فرنام: ش. راز - کد پستی: ۷۱۵۷۸-۳۷۶۹۵
همراه ۲۰۹ ۰۹۱۷۳۰۵

مباحث علمی و کاربردی امور جسی در حقوق ایران

تألیف: مصطفی مبارکی
طراح جلد و صفحه آرا: پریسا هدایتی

چاپ اول: ۱۳۹۴
چاپ و صحافی: پیشگام
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۰۸-۱۷-۳

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

تمام حقوق برای مؤلف اثر محفوظ است. هیچ بخشی از این اثر بدون اجازه کتبی قابل تکثیر یا چاپ مجدد نیست و متخلفین به موجب بند ۵ ماده ۲ قانون حمایت از ناشران تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۵	فصل اول- مبانی امور حسبی
	بخش اول- مفاهیم بنیادی امور حسبی- مبحث اول (تعریف امور حسبی و مفاهیم فقهی آن
۱۶	یک- امور حسبی در مفهوم خاص
۱۷	دو- امور حسبی در مازم کلی
۱۸	سه- مشروعیت و حدی فقهی، بر امور حسبی
۱۸	چهار- اقسام امور حسبی و کتب اجتهاد
۱۹	پنج- متصدی امور حسبی
۱۹	شش- مفهوم حقوقی امور حسبی
۱۹	مبحث دوم (تعیین جای گاه امور حسبی
۲۱	مبحث سوم (مراجع رسیدگی به امور حسبی- یک) مراجع رسیدگی
۲۳	دو) رد دادرس در امور حسبی
۲۴	سه) اشتباه در تصمیم قاضی
۲۴	چهار) پژوهش و فرجام خواهی در امور حسبی
۲۶	پنج) دخالت دادستان در امور حسبی
۲۶	بخش دوم (تصمیمات دادگاه در امور حسبی
۲۸	انواع تصمیمات حسبی
۲۸	مبحث اول احکام حسبی
۳۰	مبحث دوم تصمیمات حسبی به مفهوم اخص
۳۰	مبحث سوم (دستور

بخش دوم - اشخاص و مجبورین - مبحث اول (مفاهیم اشخاص و

مجبورین - یک) اشخاص و مجبورین ۳۲

الف) اشخاص ۳۲

ب) اقسام شخص ۳۲

دو) آغاز و پایان شخصیت ۳۳

مبحث دوم (مجبورین ۳۴

یک (صغیر ۳۵

الف) صغیر غیر ممیز ۳۵

ب) صغیر ممیز ۳۶

ج) شک در سیر صغیر ۳۸

دو) مسؤولیت مدنی معمار ۳۸

سه) مسؤولیت جزای معمار ۳۹

چهار) خروج صغیر از سر ۳۹

مبحث سوم) غیر رشید (سفیه) ۴۰

یک) تفاوت سفیه و صغیر ممیز ۴۱

دو) تفاوت سفیه و مجنون ۴۲

سه) سن رشد ۴۲

چهار) نقش حکم دادگاه در جبر سفیه ۴۳

پنج) اعمال حقوقی سفیه ۴۴

شش) مسؤولیت مدنی سفیه ۴۵

هفت) مسؤولیت کیفری سفیه ۴۵

مبحث چهارم) مجنون - یک (تعریف مجنون ۴۶

دو) دفتر اسامی مجبورین ۴۶

فصل دوم - مباحث امور حسبی در حقوق ایران ۴۷

بخش اول (قیمومت در امور حسبی - مبحث اول) قیم - یک) تعریف قیم ۴۸

۴۹	دو) دادگاه‌های صالح برای رسیدگی به امور قیمیت
۵۰	مبحث دوم) شرایط و اوصاف عزل و نصب قیم - یک) قیم موقت
۵۰	دو) قیم اتفاقی
۵۱	سه) موارد نصب قیم
۵۱	چهار) شرایط و اوصاف قیم
۵۲	پنجم) اخذ تضمین از قیم
۵۲	ششم) وظایف قیم
۵۴	یک) تخلف از انجام وظیفه
۵۴	دو) اختیارات قیم
۵۵	الف) معاملات مدعو - معامله با محجور
۵۵	۲- هبه به نمایندگی از محجور
۵۵	ب) معاملات محتاج به اجازه
۵۶	ج) معاملات بی‌نیاز از اجازه
۵۶	سه) نظارت بر قیم
۵۷	چهار) اجرت قیم
۵۷	پنج) موارد عزل قیم
۵۹	بخش دوم) فرزند خواندگی
۵۹	مبحث اول) مفهوم فرزند خواندگی
۶۹	یک) شرایط زوجین برای فرزند خواندگی
	دو) دادگاه صالح و نحوه اعطاء سرپرستی از سوی دادگاه به زوجین متقاضی
۶۰	کودک
۶۰	۱ - صدور قرار برای دوره آزمایشی
۶۰	۲ - صدور حکم سرپرستی دائم
۶۱	مبحث دوم) موارد فسخ حکم سرپرستی
۶۱	یک) مواد قانونی

۶۱	دو) نکات ضروری از این قانون
	بخش سوم (غایب مفقود الاثر - مبحث اول) تعریف غایب مفقود الاثر و تفکیک آن از مفاهیم مشابه (غایب مجهول المكان و مفقود) - یک) تعریف مفقود الاثر
۶۳	
۶۴	دو) مبنای حقوقی غایب
۶۵	سه) غایب و بقای زوجیت
۶۶	چهار) غیبت و حکم دادگاه
۶۶	پنج) دادگاه صالح
۶۶	مبحث دوم) امور مالی غایب
۶۶	یک) دادگاه صالح غایب قبل از تعیین امین
۶۷	دو) نصب امین برای اداره‌ی اموال غایب
۶۸	سه) وظایف و اختیارات امین
۷۰	چهارم) حکم موت فرسی غایب داد اموال به تصرف قطعی ورثه
۷۲	پنجم) حقوق و اختیارات ورثه پس از صدور حکم موت فرضی
۷۲	ششم) بازگشت غایب
۷۳	هفتم) الفاء حکم موت فرضی
۷۳	هشتم) موت فرضی
	مبحث سوم) امور غیرمالی غایب - یک) مصادیق دعاوی غیرمالی
۷۶	الف) غیرمالی مربوط به امور حسبی
۷۶	۲- غیرمالی مربوط به دعاوی خانواده
۷۶	۳- غیرمالی مربوط به موجر و مستأجر
۷۶	۳- غیرمالی مربوط به ثبت احوال
۷۷	۴- سایر دعاوی غیرمالی
۷۸	دو) امین غایب
۷۹	مبحث چهارم) امین و عقد ودیعه - یک) تعریف

۷۹	دو) وظایف امین
۸۰	سه) شرایط تحویل مال امانی
۸۱	الف) امین عاجز
۸۱	ب) امین جنین
۸۱	ج) امین ضمیمه به جد پدری
۸۱	د) امین اموال غایب
۸۲	ه) امین تربیت (تعیین امین برای صفار شخص غایب)
۸۲	و) امین برای اداره اموال عمومی
۸۲	ز) امین ضمیمه به متعلق وقف
	بخش چهارم - تربیت وصایا و نسب - ولایت ، وصایت و نسب - مبحث اول (ولایت
۸۳	
۸۴	یک (ولایت قهری
۸۴	دو) محجورین تحت ولایت قهری
۸۵	سه) وظایف و اختیارات ولی قهری
۸۶	چهار) دستمزد ولی قهری
۸۶	پنج) بی لیاقتی یا عدم امانت ولی قهری
۸۷	مبحث دوم) وصایت
۸۷	یک (شرایط وصی
۸۷	دو) وظایف و مسؤولیت های وصی
۸۸	مبحث سوم) نسب - یک (تعریف نسب
۸۹	دو) آثار قانونی نسب
۸۹	۱- توارث
۸۹	۲- انفاق
۹۰	۳- حضانت
۹۱	۴- ولایت

۹۱	۵- حرمت نکاح
۹۲	سه) بررسی احکام انواع نسب
۹۲	۱- احکام نسب مشروع یا قانونی
۹۲	۲- احکام نسب ناشی از شبهه
۹۳	۳- احکام نسب ناشی از زنا (نسب غیر قانونی)
۹۳	۴- احکام نسب ناشی از تلقیح مصنوعی
۹۳	چهار) انواع نسب
۹۴	الف) نسب مادری
۹۴	ب) نسب پدری
۹۴	پنج) روش قانونی برای اثبات نسب
۹۵	الف) اماره ی قانونی نسب پدری در زمان زوجیت
۹۵	ب/ ۱) اماره ی قانونی نسب پدری پس از انحلال نکاح (جدایی)
	ب/ ۲) اماره ی قانونی نسب پدری قبل از جدایی زن و شوهر هنگامی
۹۵	که مادر ازدواج مجدد کرده باشد
۹۶	شش) دعوی نفی ولد
۹۸	فهرست منابع و مآخذ:

مقدمه

موضوع بحث این کتاب که در دو فصل مرتبط به هم بحث شده است، در مورد امور حسبی فردی است که فاقد اهلیت بوده و از تصرف در اموال خود ممنوع می‌باشد. به موجب قانون "هر انسانی متمتع از حقوق مدنی خواهد بود. لیکن هیچ کس نمی‌تواند حقوق خود را اجرا کند مگر آنکه برای این امر اهلیت قانونی داشته باشد". بنابراین اجرای هر حقی مستلزم داشتن اهلیت می‌باشد. آنان فاقد اهلیت محجور نامیده می‌شود که در قانون مدنی کشور ما، تحت سه عنوان ۱- ۲- ۳- اشخاص غیر رشید ۳- مجابین مورد بحث قرار گرفته است افراد فوق به لحاظ ناتوانی از تصرف در اموال خود محروم بوده و به دلیل وضعیت خاص تحت حمایت قانون‌گذار می‌اشند. بدین ترتیب که اشخاصی تحت عنوان ولی قهری، قیم قانونی (سرپرست) و امین با نظارت عالی دادستان مدافع حقوق قانونی آن‌ها هستند تا حقی از ایشان تضییع نگردد.

امور حسبی به لحاظ ویژگی خاص (بحث درباره انسانهای فاقد اهلیت) رسیدگی ویژه‌ای را نیز می‌طلبد که عبارتند از ۱- سرعت در رسیدگی ۲- رعایت تشریفات در رسیدگی. فلذا قانونگذار بخش مهمی از قانون مدنی را اختصاص به حمایت از آنان داده است و در دادگستری‌ها نیز بخشی از تشکیلات تحت عنوان "سرپرستی امور صغار و مجابین" به امور آنان رسیدگی می‌نماید و مختص احقاق حق آنان است.

خوشبختانه قسمت اعظم رسیدگی به امور محجورین توسط همکاران قضایی نسوان انجام می‌پذیرد که با شفقت و حوصله و به نحو مطلوب این بخش مهم از قوه قضاییه را مدیریت

می‌نمایند. اموال بلاصاحب و بلا وارث و رسیدگی به امور غایبین مفقودالان نیز از دیگر مطالب مطروحه در امور حسبی است که مطالعه‌ی آن به دانشجویان رشته‌های حقوق، علوم سیاسی در مقاطع مختلف کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد نیز توصیه می‌شود.

مباحث این کتاب، برگرفته از موضوعاتی است که اعضای محترم شوراهای حل اختلاف و نیز شهروندان و راجعین به دادگستری‌های سراسر کشور بیشتر با آن‌ها مواجه‌اند. این کتاب در دو فصل و به ترتیب مباحثی، ساختارهای قانونی و سپس مفاهیم کاربردی امور حسبی را مورد بررسی و تحلیل قرار داده است.

پیر واضح است که ارتقای انشای حقوقی شهروندان نه تنها در شکل دادن روابط حقوقی آن‌ها مؤثر بوده و از دامن‌های اختلافات خواهد کاست، بلکه در صورت مراجعه آن‌ها به دستگاه قضایی، با دلالت آنان به مبادی و مصادر محسبیه، درمان اعمال دادرسی را کاهش داده و دسترسی به عدالت را تسهیل خواهد نمود. هم‌چنین آشنایی مردم با حقوق و تکالیف قانونی، می‌تواند به نوبه خود در پیش‌گیری از وقوع جرائم نقش مؤثری ایفا کند و در نهایت با کاهش حجم پرونده‌های مطروحه، موجب عرضه‌ی بهتر خدمات قضایی گردد.

اگر چه برای وصول به اهداف مذکور راه درازی در پیش است و در این راه به تدریج از عناصر و عوامل دیگر نیز لازم می‌باشد. لیکن کاملاً هویدا است که ادامه‌ی همین روندی می‌تواند به تقویت روحیه‌ی خوداتکایی و تقلیل بروکراسی منجر شود و به رشد و بالندگی جامعه پویا و در حال تکامل ما شتاب بیشتری بخشد.

امید است که با تعمیق مساعدت‌ها در مسیر توسعه‌ی ، پایدار در این راه گام‌های بلندتری برداشته شود. در این خصوص انتظار می‌رود با همراهی همکاران محترم قضایی ، استادان دانشگاه و کلیه‌ی حقوق‌دانان و نهادهای مدنی ، در آینده‌ای نه چندان دور شاهد رشد کمی و کیفی خدمات ارائه شده باشیم و با عرضه‌ی این قبیل منابع و اطلاعات حقوقی ، در نهایت شاهد تحولی چشم‌گیر در روابط و مناسبات اجتماعی باشیم.

مصطفی مبارکی

زمستان ۱۳۹۳